

Культура 09

02-01-2025

Тиждень #19

Лекція #11б:

*Архітектура Другої половини 1700-их і 1800-их років -
Клясицизм
(початок - закінчення)*

Лекція #11в:

*Архітектура Другої половини 1700-их і 1800-их років – ампір,
еклектицизм та російський імперіалізм
(початок – прозірки 5)*

Завдання (з книжки *Українська Культура І*):

Прочитати:

Лекція #11:

*Архітектура Другої половини 1700-их і 1800-их років.
ст. 174-179*

Виконати:

Виконати завдання «Вправа» на ст. 179 в книжці *Культура І*.

АРХІТЕКТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 1700-их і 1800-их РОКІВ

РОКОКО

1. Рококо в основному - варіант барокко. Воно ще більш пишне як барокко, ще більш багате в орнаментатії, головню у формі всякого роду різби. Таке особливо помітне внутрі будівель, де орнаментатія стін та стелі не раз аж надмірна. Але прикраси рококо делікатніші і ясніші у кольорах, ніж бароккова орнаментика. Лінії на будовах хвилясті (грайливі) і майже немає рівних форм. Рококо постало в Франції за часів панування королів Людвіка [Louis] XV і XVI, які були схильні до екстравагантного життя.

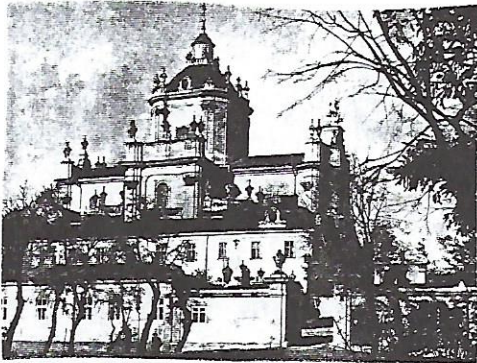
2. Рококо ширилося в Україні в 1730-их до 1780-их років. Його представниками в Україні були переважно чужинці: італієць Б. Растреллі, німці Й. Шедель (Schädel), Б. Меретин, Г. Гофман і ін. Будівлі цих архітекторів були пристосовані до українських традицій, а в скульптурних прикрасах виступають українські народні мотиви.

В Україні є ряд чудових будівель, побудований у стилі рококо:

- Церква Св. Андрія в Києві - популярна будова, бо займає прекрасне положення на горі та має дуже мальовничий вигляд,
- Собор св. Юра у Львові. Це одна з найкращих пам'яток рококо в Східній Європі,
- Успенський собор Почаївської Лаври, поставлениц на високій скелі,
- Дзвіниця собору св. Софії в Києві,
- Дзвіниця Печерської Лаври у Києві з трьома поверхами грецьких колон,
- Ратуша в місті Бучач біля Тернополя - чудовий зразок рококо у світському будівництві.

*Дзвіниця Києво-
Печерської Лаври*

Собор св. Юра в Львові

*Успенський собор
Почаївської Лаври*

*Церква св. Андрія
в Києві*

Палац Галагана в Сокоринцях

Палац Розумовського в Батурині

КЛАСИЦИЗМ

1. Класицизм постав у другій половині 1600-их рр. у Франції. Він був реакцією на неспокійне і дуже декоративне барокко та рококо, а водночас поворотом до ідей ренесансу та класичного греко-римського мистецтва. Класицизм відзначається баянсом та симетрією, порядком, стриманістю, поважністю. Він широко використовує спокійні та маєстатичні форми старої грецької і римської архітектури: могутні колони, відкритий рундук із колонадою, що підпирають трикутний фронтон, ротонда тощо.

2. В Україні класицизм прийшов прикінці 18 ст. Це був час ліквідації української держави російськими царями, час завмирання українського національного життя. Тому будівлі у стилі класицизму в Україні мають мало українських рис і не так відрізняються від будов у цьому стилі в інших країнах. Нацвизначнішим представником класицизму в Україні був А. Меленський, який будучи головним архітектором Києва, здійснив загальну розбудову Києва і збагатив його багатьма будівлями у стилі класицизму.

До кращих пам'яток класицизму в Україні з 18-19 ст. належать:

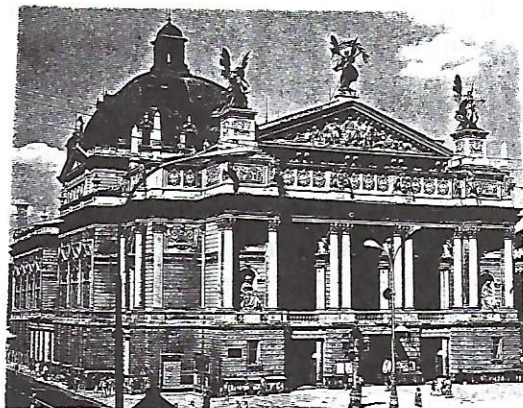
-- палади гетьмана Розумовського, створені в 1790-их рр. у Батурині і Глухові (на Чернігівщині) та ряд палаців інших українських і неукраїнських дворян у різних місцевостях.

-- церкви-собори (головно на Східній і південній Україні): в Миколаєві, Дніпропетровському, Херсоні, Харкові, Севастополі, Новгороді-Сіверському, Києві (церква-ротонда на Аскольдовій могилі) і т. д.

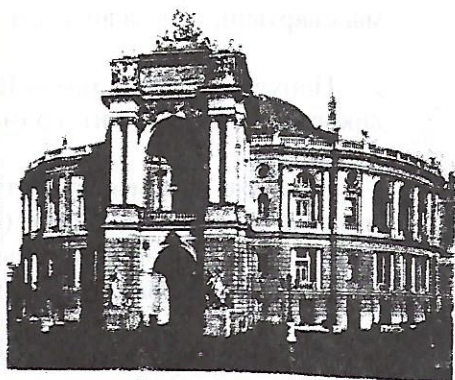
-- парки "Софіївка" в Умані, "Олександрія" в Білій Церкві та інші. Вони прекрасно оформлені з спорудами у стилі античної архітектури: брамами, альтанками, колонами, терасами, парадними сходами і т. д. Колись це були посілости великих землевласників.

АРХІТЕКТУРА 19 СТ.

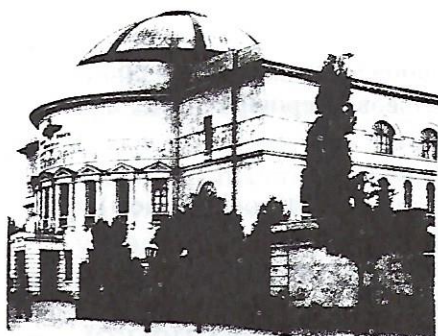
1. Зріст населення в українських містах спричинився до бурхливого будівництва, т. зв. "будівельної гарячки". Появилися нові будівельні матеріали (метал, залізобетон) і нові роди будівельної техніки. Разом з тим замовники ставили архітекторам вимогу сконструювати будівлю так, щоб вона чимось відрізнялась. Для цього архітектори використовували елементи стилів раніших часів. Так виникла неоготика, неоренесанс, необарокко тощо.

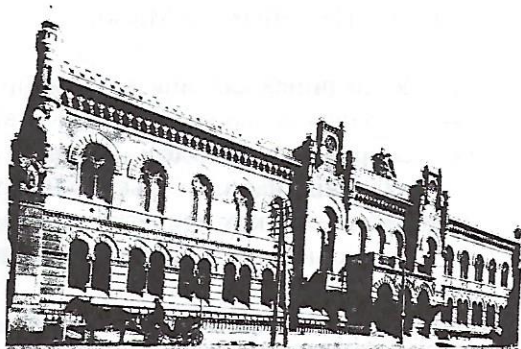
Оперний театр у Львові

Оперний театр в Одесі

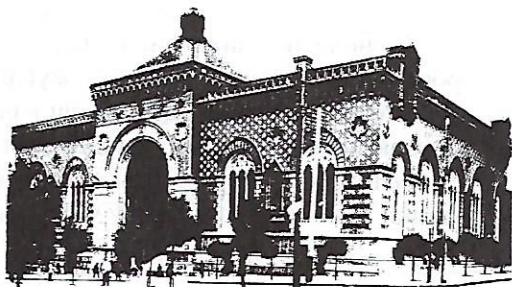
*Будинок учителя в Києві
(приміщення Центральної Ради)*

Національний Банк у Києві

*Чернівецький університет (колись
резиденція митрополитів Буковини)*

Біржа в Одесі

У церковному будівництві витіснив для себе місце російський псевдо-візантійський стиль. Більшість будов у цьому стилі маловартісні, хіба за виїмком церкви св. Володимира у Києві.

2. Популярним став також ЕКЛЕКТИЗМ - мішанина різних стилів, з використанням елементів романського стилю, готики, ренесансу і т.д.

Великою оригінальністю відзначається резиденція (дім) митрополитів у Чернівцях (сьогодні Чернівецький університет). У ньому є елементи візантійського та романського стилів і елементи місцевого, буковинського будівництва та народного мистецтва.

3. Упродовж 19 ст. найбільше на землях під Росією розвивався класицизм у різних його видозмінах (напр. ампір, що оригінально примандрував із Франції як "стиль імперії"). У будовах того часу мало українських рис, натомість переважає російський ампір, опрацьований у Санкт Петербурзі та Москві.

У традиціях класицизму й ампіру побудовано в 1800-их рр.:

- ратуші у Харкові, Полтаві, Києві, Львові, Чернівцях і т.д.,
- оперні театри в Одесі, Львові та Києві,
- ряд шкіл (напр. київський університет),
- багато великих приватних домів (головно в Львові та Одесі),
- багато церков, головно в південній та східній Україні.

БОРОТЬБА РОСІЙСЬКОЇ ВЛАДИ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ

У 1801 р. російський уряд видав заборону будувати церкви в "українському стилі". Треба було будувати за проєктами, присланими з Росії.

Рівночасно виховання молодих українських архітектів піддано російському контролю. Обмежувалась діяльність місцевих цехів, в яких давніше виховувалися нові кадри будівельників. Російський уряд відмовлявся дати дозвіл на відкриття вищих технічних шкіл в Україні. У наслідок цього українська молодь була примушена вчитися в Росії, звідки приносила в Україну чужі російські впливи.

Пояснення слів

альтанка - gazebo
ампір - Empire Style
варіант, видозміна - variation
дворянин - nobleman
дзвіниця - belfry or bell tower
маєстатичний - grand
ратуша - city hall
ротонда - rotonda
рундук - porch

Закріплення

1. Стиль рококо - це в основному варіант якого стилю? Чим рококо відрізняється від того стилю? 2
2. Що це - класицизм і які його характеристичні риси? 2
3. Визначте кілька елементів греко-римської архітектури, що їх присвоїв класицизм. 2
4. В якій країні постали рококо та класицизм? Коли ставили багато будівель у тих стилях? 2
5. Чому по містах Центральної та Східної України є багато будівель у стилі російського псевдо- класицизму? 2
6. Що це - еkleктизм? 1
7. В який спосіб царський російський уряд старався припинити самостійний розвиток української архітектури? 1

Вправа

Виповніть наступну діаграму назвами головніших будівель у стилі рококо та класицизму в названих нижче містах.

	РОКОКО	КЛАСИЦИЗМ
КИЇВ		
ЛЬВІВ		
ХАРКІВ		
ОДЕСА		
ІНШІ МІСЦЯ		